

ných oblastí zkoumání otevřelo kolokvium v rámci zkoumání sociální a literatury také řadu méně proslapaných cest: v tomto ohledu můžeme vyzdvihnout příspěvek zabývající se fenoménem smrti v dětské literatuře (Musil) nebo úvahy o souvislostech prostoru a ideologie (Zygmunt). Jako podnětná pro další zkoumání a vzájemný dialog se jeví rovněž témata spojená s literární produkcí

v ideologických (Svobodová), materiálních (Štičková) i epistemologických (Buddeus) souvislostech. Už nyní je jasné, že dialog, který tato událost iniciovala, bude produktivně pokračovat i v následujících letech.

Julija Ovsec

Anna Schubertová

Olivera Těsnohlídková

Creative Commons

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons — Uveďte původ — Neužívejte komerčně — Nezpracovávejte 4.0 Mezinárodní licence. Licenční podmínky jsou dostupné zde: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.cs>.

Dílo Arthura Conana Doylea v kontextu československé popkultury

Ve dnech 19.–20. června 2024 proběhlo v Českých Budějovicích kolokvium o díle Arthura Conana Doylea v kontextu československé popkultury, které navázalo na předchozí podobné akce zabývající se Karlem Mayem (2022 v Olomouci) a Julesem Vernem (2023 v Praze). Ve Wortnerově domě patřícím Alšově jihočeské galerii zaznělo v příjemné kolegiální atmosféře celkem devatenáct příspěvků, jež nahlédly Doylevu tvorbu z různých perspektiv a vyvolaly živou diskusi. Mimo jiné se ukázalo, že Doyle (1859–1930) není pouze stvořitel slavného detektiva Sherlocka Holmese.

V úvodním bloku si **Tomáš Horváth** (Ústav slovenskej literatúry

SAV) povšiml, jak se v holmesovských textech zachází s motivem potrestání zločinu, který bývá v klasických detektivkách upozaděno. V Doyleových příbězích se nicméně často operuje s morálními aspekty pomsty, pro něž Holmes mívá pochopení, takže se při rozhrěšení rozpleteného případu nejednou řídí spíš svědomím než zákonem. **Jan Staněk** (FF + PedF JU) následně pojednal o holmesovských interpretacích Josefa Škvoreckého a Jana Zábřany, který se na začátku 70. let z pozice překladatele a editora postaral o reprezentativní edici holmesovského kánonu. Mimo jiné byla řeč o tom, které Doylevy texty považoval Zábřana

za nejméně povedené. **Petr A. Bílek** (FF JU), jeden z hlavních pořadatelů kolokvia, se zaměřil na transfer textů o Sherlocku Holmesovi do českého kulturního prostoru, konkrétně zmapoval první a druhou vlnu překladů v polovině 19. a ve 20. letech. Příchod Holmese do tuzemského prostředí přitom Bílek pomocí konkrétních příkladů označil jako škobrtavý, neboť překladatelská snaha o přiblížení britských reálií českému kontextu významy často spíše zatemňovala. Problematická úroveň překladů a množství jejich původců pak mohly způsobit, že u českého čtenářstva nevzniklo povědomí o homogenním holmesovském světě, do něhož by bylo možné opakovaně vstupovat, ale postava Holmese zůstala jaksi osamostatněnou.

Na Doylovy texty v periodickém tisku do roku 1945 zacílil **Michal Jareš** (ÚČL AV) a objevil mimo jiné pozoruhodný, zdarma šířený časopis *Starý známý* z 30. let, kde vyšlo přes třicet holmesovských povídek v nových překladech. Podobné reklamní magazíny nadále zůstávají poněkud stranou badatelské pozornosti, což je také z velké míry dáno tím, že nejsou vždy archivně podchyceny.

Následující trojice příspěvků akcentovala méně známou fazetu Doylova díla, totiž zálibu ve spiritismu a texty o něm. Spojení lékaře a autora racionálně uvažujícího Sherlocka Holmese s duchařskými naukami vypadá na první pohled překvapivě, ovšem jak připomněl **Daniel Bína** (FF UP), Doyle holdoval spiritismu ještě dříve, než vymyslel svého

detektiva. Doylova aura racionality navíc účinkovala jako známka serióznosti spiritistických aktivit. **Ladislav Nagy** (FF JU) poté porovnal fungování spiritistických komunit v Anglii a českých zemích, přičemž rovněž nabídl několik hypotéz odpovídajících na otázku, proč se do češtiny příliš nepřekládaly anglické spiritistické texty. **Peter Demeter** (FF JU) na závěr tohoto bloku zmapoval ohlasy na Doylovy okultní zájmy v meziválečném Československu, když zároveň stručně naznačil historii celého českého ezoterismu v čele s Karlem Weinfurterem, jenž byl výraznou osobností komunity i Doylovým překladatelem.

Doylovy povídky a romány jsou příkladem neintencionální dětské literatury, tedy literární tvorby, jež nebyla primárně určena dětskému čtenářstvu, které si k ní přesto našlo cestu. Právě na vybrané aspekty této cesty autorova díla k českým dětským čtenářům se zaměřili **Zdeněk Brdek** (PeDF JU) a **Vera Kaplická Yakimova** (FF JU), kteří ukázali, že Doyle byl především chlapci čten hned od začátku svého objevení se v českém prostoru. Současnosti pak dominují nejrůznější holmesovské adaptace intermediální charakteru, jejichž produkci podnítily filmy a seriál BBC z přelomu 19. a 20. let našeho století. **Mariana Machová** (FF JU) doplnila pohled na Doylovo fungování v diskurzu pro dětské publikum přiblížením speciálního čísla časopisu *ABC* z roku 1988, kde komiksová adaptace románu *Ztracený svět* (1912) posloužila jako výcho-

disko různých populárně-naučných paratextů a zábavných aktivit.

Sérii příspěvků, přístupujících k holmesovské tematice z jiných než literárněvědných pozic, zahájil **Tomáš Kolich** (Galerie moderního umění v Hradci Králové), který ukázal, jak se vyvíjelo zobrazování Sherlocka Holmesa v první polovině 20. století. Jako referenční bod zde fungovaly obrázky prvního holmesovského ilustrátora Sidneyho Pageta, vlivné bylo i filmové zosobnění detektiva hercem Williamem Gillettem. V českém prostředí se nicméně postupně prosadilo specifické pojetí (čapka s jedním kšiltem, károvaný oblek). **Lenka Jungmannová** (ÚČL AV) zmapovala české doylovské divadelní adaptace po roce 1945, mezi nimiž se objevuje i balet, muzikály nebo nejruznější parafráze. Jako stěžejní dílo poslední doby se pak zdá být hra Davida Drábka *Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen* (2010), již Jungmannová vnímá jako velmi komplexní kus. Na rozhlasové adaptace se zaměřil **Ondřej Krajetl** (FF MU), který prostřednictvím analýzy základních zvukových kategorií a aspektů rozhlasových her porovnal holmesovské cykly z let 1989 a 2010.

V průzkumu adaptací a pastišů rozvíjejících holmesovské univerzum pokračovali rovněž další účastníci a účastnice kolokvia. **Pavel Kořínek** (ÚČL AV) se věnoval českým pastišům po druhé světové válce, přičemž identifikoval několik časových „hnízd“, kdy se objevilo větší množství parafrází, a pokusil se u každé linie vysledovat dominantní tvůrčí

strategii (hra s postavou, textem, žánrem, médiem a konvencemi). Zmíněn byl i nejsoučasnější internetový fenomén homoerotických příběhů Sherlocka s Watsonem vztahující se ke zmiňované adaptaci BBC. Komiksovými adaptacemi Doylových příběhů v Československu, USA, Japonsku, Francii, Velké Británii či Maďarsku se zabýval **Martin Foret** (ÚČL AV + FF UP), který potvrdil, že Holmes byl už ve 20. letech součástí československé „kulturní encyklopedie“ jakožto prototyp detektiva. **Miroslav Libicher** (FF UP) se zaměřil na televizní a filmové adaptace *Ztraceného světa*, jež odrážejí mimo jiné proměny dobového vnímání dinosaurů, a rozebral také související recepci českého diváctva na platformě ČSFD. O filmu *Touha Sherlocka Holmesa* (1971) pojednal **Michal Bauer** (FF JU), přičemž pozornost věnoval i masivní propagační kampani v tisku a dalším souvislostem.

Kateřina Kovářová (FF JU) představila sérii knih Roberta Ryana s postavou dr. Watsona, které zároveň přeložila. Všimla si především žánrových, koncepčních i náladových posunů, k nimž v románech došlo oproti původním Doylovým dílům. **Adam Tomáš** (FF JU) pak sledoval téma užívání syntetických drog ve viktoriánské Anglii zejména z historického pohledu, pokusil se však i o reinterpretace některých holmesovských příběhů pohledem významným příspěvkem **Ondřej Vojtíšek** (FF UK) nabídl možnosti, jak pracovat s Doylovými povídkami v praxi střed-

ní školy pomocí motivu detektivního uvažování, jež vykazuje některé podobné rysy jako proces interpretace textu.

Kolektivním prozkoumáním určitých aspektů Doylova díla byla uzavřena triáda kolokvií, která se zabývala třemi zakládajícími osobnostmi evropské populární literatury. Podle organizátorů z ÚČL AV, FF UP a FF JU je v plánu vydat souhrnnou mo-

nografií pojednávající o Doylovi, Mayovi a Vernovi v kontextu československé popkultury. Na základě pozitivních ohlasů ke kolokviím se nicméně uvažuje o jistém navázání, pro něž se nabízí téma hrůzy vymezené jmény Mary Shelleyové, Brama Stokera, Edgara Allana Poea a Howarda Phillipse Lovecrafta.

Zdeněk Brdek

Creative Commons

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons— Uvedte původ— Neužívejte komerčně— Nezpracovávejte 4.0 Mezinárodní licence. Licenční podmínky jsou dostupné zde: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.cs>.

